

Čínská malba: Zhang Xiaogang, Fang Lijun, Feng Mengbo

中國繪畫：張曉剛，方力鈞，馮夢波

Výstava přináší velkoformátové malby tří patrně nejvýznamnějších čínských malířů střední generace, z nichž především Zhang Xiaogang stojí dnes na samém vrcholu pomyslného žebříčku nejen v Číně, ale i v euroamerickém uměleckém světě. Ač všichni tři vycházejí z dědictví evropské malířské tradice, je jejich dílo jednoznačně formováno čínskou realitou a senzitivitou.

V dramaturgii Galerie Rudolfinum hraje tvorba asijsko-pacifické oblasti, a především současné Číny, velkou roli. Od první výstavy současné čínské malby v roce 1997, na níž byli (mezi jinými) už tehdy zastoupeni Zhang Xiaogang a Feng Mengbo, mělo české publikum možnost shlédnout v Galerii Rudolfinum čtyři mimořádně obsáhlé projekty zahrnující tvorbu více jak šedesáti čínských umělců z oblasti malby, videoartu a umělecké fotografie. Většina z nich patřila později k nejfrekventovanějším jménům mnoha velkých přehlídek v nejvýznamnějších evropských i amerických galeriích a museích. Aktuální výstava se věnuje – v souladu se vzrůstajícím významem tohoto fenoménu na světové scéně – současné čínské malbě. Ta díky svým odlišným kořenům a východiskům zaujímá velmi specifické postavení malby bez obvyklé (v evropském slova smyslu) minulosti, a tudíž i sneobvyklou, ale o to očekávanější budoucností.

Nynější pražská výstava je koncipována jako přehlídka dosavadní tvorby. U každého autora jsou akcentovány klíčové obrazy z devadesátých let, pocházející ze soukromých čínských sbírek, které charakterizují zásadní směřování jejich díla. Velký prostor je následně věnován nejnovějším obrazům. Je třeba zdůraznit, že všichni tři malíři koncipovali a vytvořili ta nejdůležitější díla přímo pro pražskou výstavu, pro konkrétní prostor Galerie Rudolfinum s jasným vědomím významu tohoto projektu.

Malba Zhang Xiaoganga (* 1958), inspirovaná rodinnou fotografií z doby kulturní revoluce, ale například i evropskou tradicí surrealismu, zkoumá představu identity v čínské kultuře kolektivismu. Dílo se soustřeďuje kolem konceptu „rodiny“ – konkrétní i rozšířené na nejširší společnost a Zhangovy portréty zobrazují nekonečnou genealogickou řadu imaginárních sobě navzájem velice podobných předků a předchůdců. Koncept paměti, záchytného bodu v toku času, přenesl autor v nejnovější tvorbě také na prázdnou krajinu a interiéry, jimiž prošla minulost a zůstala jen nostalgická vzpomínka.

Fang Lijun (* 1963), jeden z vůdčích představitelů tzv. cynického realismu, přetavil osobní zkušenost dětství a především konce 80. let do figurálních scén zdánlivého harmonického klidu, skrývající však až potměšitou reakci na domácí politické události. Počátkem nového tisíciletí přechází jeho tvorba od lokálních, žánrových scén až k monumentalizaci nadsazeného patosu davových scén někde uprostřed oblaků mezi nebem a zemí, nad vzdutými mořskými živly. Nová realita jeho odlehčeného hedonismu v našem prostředí bezděčně odkazuje k transcendentní realitě barokních nástrojných fresek.

Od malířských počátků v duchu politického popu přesunul **Feng Mengbo** (* 1966) už v polovině 90. let hlavní těžiště své tvorby k počítačově generovaným videosekvencím. Řada těchto prací, často kritizujících cynismus počítačových her a záměrně využívajících jejich formálních postupů, vyústila v nedávné době v návrat k obrazům. Jejich základem je počítačově konstruovaná obrazová struktura dotvářená v reálu klasickou malbou. Nejnovější série krajin je neobyčejně bohatě vrstvená zpráva o historii klasické čínské malířské disciplíny.

V Číně od osmdesátých let proběhla určitá revoluce v umění, v přístupu k tématům, k rozvolnění vazeb především k širší společenské odpovědnosti, jež byla umění obecně ještě do počátku devadesátých let přisuzována a umělci bezvýhradně dodržována a považována za *conditio sine qua non*. Hladké, harmonické plynutí světa bez zásahů zvenčí bylo ideálem, předmětem nekonečných diskusí a také podnětem k neustálému hledání návodů a cest k němu v rámci nejširšího společenského konsensu. Osmdesátá léta byla vlastně z hlediska tamní historie posledním údobím, kdy ještě přinejmenším v umění fungoval starý čínský princip obecně cítěné povinnosti jedince svým umem přispět k prospěchu celku. Historicky to byli vždy vynikající muži, dlužno dodat jakéhokoliv původu, kteří pakliže viděli cestu, jak napravit chybný proces nebo stav, tedy napravit řád, uvést jej v harmonii, neváhali a mnohdy i s nasazením vlastního života, neboť ne vždy byli kladně pochopeni, přinášeli dvoru, ba přímo císaři svá podání, v nichž navrhovali nutné opravy, hledali cestu, jak uvést svět v duchu konfuciánských zásad opět v harmonii. Byli si přitom vědomi, že se vlastně dopouštějí opovázlivosti, neboť nejlepším způsobem je nezasahování do běhu věcí. Masakr na náměstí Nebeského klidu 4. června 1989 byl „pouze“ negativní reakcí státní moci na skupinový protest studentů, jenž byl v jádru také pokusem o nastartování pozitivního procesu nápravy. Sodstupem téměř dvaceti let ale vidíme, že důsledky byly a jsou velmi radikální, nezvratné, ba fatální. Mluvíme-li pouze o malbě, pak těsně na počátku devadesátých let prudce vyrazil poněkud jedovatý květ cynického realismu a politického popu, což byly na čínské poměry neobyčejně ostře kritické a tendenčně vyhocené směry vyrovnávání se s nedávnou minulostí. Zároveň však mrazivé a zděšené ticho, jež po 4. červnu nastalo v celé Číně, vyústilo v hluboký zlom, dalo by se říci dějinný přerov, kdy se Čína masově obrátila do sebe, maximálně zdůraznila, ohraničila a oddělila osobní a veřejné. Tento stav, trvajíc dodnes, propojený se zcela novou a nesmírně lákavou možností se také postarat sám o sebe ve smyslu hmotného zajištění, je základem nynějšího nastavení. Malba, zvláště ta, jež čerpá z dotyku se Západem, objevila neobyčejně rozsáhlou oblast, ba bezbřehé možnosti individuálního vyjádření. Navíc zbaveného nutnosti širšího společenského konsenzu. A nedostává-li se ho v mateřské zemi, pak není nutné zoufat, neboť se otevřely nedozírné možnosti v euroamerickém uměleckém světě díky větší prostupnosti čínských hranic.

Čiňanům se velmi těžko zdůvodňuje, proč si vybrali z bohaté zásobárny evropské kultury to či ono. Lze si dobře představit situaci, kdy někdo projde určitým školením na akademii v Číně, kde se ještě dnes může setkat s něčím tak archaickým, jako pozůstatky akademického realismu konce devatenáctého století, že se stou to výbavou pokouší pracovat dál. Je to proto, že pro něj má za prvé pozitivní referenci tím, že mu byla nabídnuta na škole a za druhé je pro něj osobně bez jakékoliv další konotace, emocionální zátkže, neboť nic neví o historickém kontextu, netrpí ideologickým resentimentem a netrápí ho, že z jistých důvodů a historického vývoje je třeba v Evropě tento styl považován mímě řečeno za překonaný. Řada veleděl evropské kultury byla navíc v Číně šířena na nástěnkách a plakátech jako ikony západního umění, ovšem zcela vytržené ze souvislostí, časového vřazení a formou prezentace zasažená do zcela odlišného kontextu. Přímočaré a mnohdy pouze emocionální napojení na předkládaný evropský vzor se díky časté bezpředsudečnosti uvažování jeví jako přirozená cesta. V tuto chvíli však začíná ten nejzajímavější, ale také nejhůře prokazovatelný moment nové vazby, totiž způsob a míra přepsání, překódování, přepracování výchozího vzoru, proces přetavení díla, o němž toho my víme relativně mnoho, v něco, u čehož cítíme bariéru nám těžko pochopitelné jinakosti. Že čínské kulturní vzorce jsou zcela odlišné od evropských, je obecně známá věc. Ovšem v čem konkrétně se liší a jak to pojmenovat, je největší problém. Pohybujeme-li se na rozhraní, tj. z naší strany je např. samotnými Čiňany dobrovolně přijat určitý obraz, tak po zmíněné rozhraní jsme ještě stále doma. Dále už však tápeme, neboť ani sami příjemci a noví zpracovatelné našeho impulsu nám nejsou schopni dát klíč k vysvětlení a tápou. Otázka tedy zní proč přebírají, co si vybírají, podle jakého klíče a konečně jak vybraný vzor překódují, zpracují, promění. K tomu již je třeba jen dodat otázku, proč to všechno dělají.

Petr Nedoma, z eseje „Nad vlnami v oblacích“, o díle Fang Lijuna v katalogu Čínská malba: Zhang Xiaogang, Fang Lijun a Feng Mengbo. Vydal KANT, Praha 2008.

Výstava je pořádána ve spolupráci s Hanart TZ Gallery, Hongkong.

Kurátoři výstavy Chang Tsong-zung, Petr Nedoma

Galerie Rudolfinum

Otevřeno denně mimo pondělí od 10 do 18 hodin.

Bezbariérový vstup

Vstupné

Plné vstupné 120 Kč

Snížené vstupné 60 Kč

Senioři, studenti, držitelé ZIP, novináři

Zdarma

děti do 15 let, hendikepovaní s doprovodem, držitelé průkazů ICOM

Další služby mohou uplatnit

členové klubu OTEVŘENÝ DIALOG

informace o klubu OD: e-mail: pliska@rudolfinum.org

www.galerierudolfinum.cz

Galerie Rudolfinum

Alšovo nábřeží 12, 110 00 Praha 1

T+420/227 059 205 – tiskové informace – Zuzana Kosařová

T+420/227 059 346 – edukativní programy – Marian Pliska

T+420/227 059 288 – doprovodné programy – Milada Rezková

T+420/227 059 349 – tiskové informace – Klára Derzsiová

Egalerie@rudolfinum.org